

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

Валентина ЯКУБІВ

«18» травня 2026 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування
Політичні інститути та процеси в Україні
для зарахування на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії
за спеціальністю **С2 Політологія**
на основі освітнього рівня магістра
(освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста)
при прийомі на навчання у 2026 році
за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 4 від 18 травня 2026 р.

Івано-Франківськ – 2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з політичних інститутів та процесів в Україні є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю С2 Політологія при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня/ступеня спеціаліста/магістра до Карпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2026 році за несуміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання з політичних інститутів та процесів в Україні, а також переліки рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування, дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме в пошуку й підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття, структура та зміст політичних інститутів.
2. Сутність політичних інститутів, їх різновиди і класифікації.
3. Місце й роль політичних інститутів в політичній системі суспільства.
4. Способи утворення політичних інститутів, механізми визначення кола їхніх повноважень.
5. Механізми стримування, контроль та легітимного позбавлення повноважень політичних інститутів.
6. Взаємозалежність типів політичних інститутів та форм державного правління, політичних режимів та форм державного устрою.
7. Взаємовплив політичних інститутів та суспільної модернізації.
8. Особливості становлення політичних інститутів у сучасній Україні.
9. Головні тенденції розвитку політичних інститутів.
10. Формування політичної системи.
11. Порівняльна характеристика політичних систем країн світу.
12. Держава як інститут політичної системи, її ознаки та функції.
13. Владні інститути держави.
14. Поняття громадянського суспільства.
15. Фактори становлення та розвитку громадянського суспільства.
16. Інститути громадянського суспільства.
17. Політичний процес як механізм дії політичної системи суспільства.
18. Політичний процес: поняття, специфіка, зміст, структура.
19. Типологія політичних процесів.
20. Сучасний політичний процес в Україні та його особливості.
21. Особливості сучасних політичних процесів у постсоціалістичних країнах.
22. Політичні партії як інститут демократичного суспільства.
23. Поняття «партія»: сутність, причини виникнення, ознаки.
24. Теоретико-методологічні засади сучасної партіології.
25. Типологія партійних систем.
26. Роль та місце партій у сучасному політичному процесі.
27. Історичний шлях української багатопартійності і її відродження в умовах державної незалежності.
28. Формування політичних партій в Україні: загальна характеристика, особливості виникнення і функціонування.
29. Сучасна українська багатопартійність: здобутки і проблеми.
30. Сутність політичного елітаризму. Наукові концепції політичної еліти:
31. Політична еліта в структурі влади.
32. Політичні еліти : проблеми типології.
33. Історичні витоки виникнення і еволюція політичних еліт в Україні.
34. Політичні еліти сучасної України: соціальний портрет проблеми розвитку.

35. Теоретико-методологічні проблеми політичного лідерства.
36. Ідеї лідерства у світовій і вітчизняній політичній думці.
37. Типологія політичного лідерства та її критерії.
38. Природа, соціальна сутність, функції політичного лідерства.
39. Політичні лідери України, критерії оцінки їх популярності та ефективної діяльності.
40. Формування політичного лідерства в Україні в умовах державної незалежності: здобутки і проблеми.
41. Парламентаризм в Україні у процесі демократичного транзиту.
42. Неформальні політичні інститути в умовах демократичного транзиту України.
43. Конфлікт і злагода у політичному процесі.
44. Особливості аналізу і прогнозування перебігу політичних процесів.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.
2. Адаптивні зміни у функціонуванні політичної системи України в умовах повоєнної відбудови : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. 648 с.
3. Влада і громадянське суспільство у країнах світу: досвід взаємодії: Монографія / за ред. чл.-кор. НАН України О. М. Майбороди. Київ: ІПіЕНД НАН України, 2025. 472 с.
4. Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні : збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с.
5. Діалектика національно-громадянського і етнічного в українському соціумі : монографія / авт. кол.: Котигоренко В. О. (керівник, наук. ред.), Дегтеренко А. М., Калакура О. Я., Кочан Н. І., Інституційна спроможність неурядового сектору в Україні: монографія. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. 112 с.
6. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
7. Кармазіна М. Тридцять років української багатопартійності (кінець 1990 – початок 2020 рр.). Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.
8. Кармазіна М., Бевз Т., Горбатюк М., Зорич О. Регіональні політичні еліти в Україні: особливості формування, цінності та ідентичності (кінець 1991-2019 рр.). Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 264 с.
9. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
10. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.
11. Ляшенко О. О. Державний устрій України: простір інтеракції національно-громадянського та етнічного : монографія. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 216 с.

12. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ : НАН України, 2022. 552 с.
13. Політична безпека України: проблема стабілізації політичного поля країни. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення : монографія / за ред. академіка НАН України О. О. Рафальського, чл.-кор. НАН України О. М. Майбороди. Київ: ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. 288 с.
14. Політична наука: теорія, методологія, практика: монографія. / за ред. Климончука В. Й. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2021. 304 с.
15. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
16. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.
17. Соборність України: історія та сучасність : зб. наук. праць. Матеріали Всеукр. наук. конф., м. Київ, 19 січ. 2023 р. / за ред. Ю. Ж. Шайгородського; упоряд.: З. В. Захожай, В. Д. Яремчук. ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ–Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2023. 208 с.
18. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Ю Остапця і М. Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2022. 560 с
19. Україна у боротьбі: війна та перетворення держави: монографія / за ред. академіка НАН України Олега Рафальського, чл.-кор. НАН України Галини Зеленько. Київ : ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 208 с.
20. Україна у боротьбі: війна та перетворення суспільства: Монографія / за ред. Ю. О. Ніколайця. Київ: ІІІЕНД НАН України, 2025. 248 с.
21. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. Київ : ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.
22. Ясінська А. Ю. Поведінка виборців, що не визначилися в електоральних процесах в Україні та європейських країнах (2010–2019) : монографія. Київ : ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 328 с.
23. Lerche Ch. Said Ab. Concepts of International politics.-N.Y., 2020.
24. Morgenthau H. Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace. 2018

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.